
April 2025

Støtte til forældre til anbragte børn og unge

Ankestyrelsen

ANKESTYRELSEN

Telefon: 33 41 12 00 mandag til fredag klokken 9-15

Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 statsservice

Mailadresse: ast@ast.dk

Hjemmeside: www.ast.dk

ISBN nr.: 978-87-7811-548-5

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1	SAMMENFATNING	4
	Formål og arbejdsspørgsmål	4
	Hovedresultater	8
KAPITEL 2	STØTTEPERSONER EFTER BARNETS LOV § 75	11
	Kommunernes erfaringer med brug af § 75 støttepersoner	14
KAPITEL 3	STØTTE TIL FORÆLDRE EFTER BARNETS LOV § 76	18
	Kommuners brug af barnets lov § 76	20
KAPITEL 4	HANDLEPLANER EFTER BARNETS LOV §§ 77-78	28
	Krav om forældrehandleplan	28
	Kommuners erfaringer med forældrehandleplaner og helhedsorienterede planer	29
	Revision og opfølgning af forældrehandleplaner	33
KAPITEL 5	STØTTENS BETYDNING FOR SAMARBEJDET MELLEM KOMMUNER OG FORÆLDRE	35
BILAG 1	METODE	38

KAPITEL 1

Sammenfatning

Social- og Boligministeriet har bedt Ankestyrelsen gennemføre en undersøgelse af kommunernes arbejde med at give støtte til forældre til børn og unge i anbringelse jf. barnets lov §§ 75-76.

Forældre til børn i anbringelse er ofte karakteriseret ved en række udfordringer, som påvirker deres forældrekompetencer og dermed også børnenes trivsel og udvikling. En støtte til forældre til børn i anbringelse kan styrke forældrenes kompetencer og sikre større ro og stabilitet omkring anbringelsen. Derudover kan støtten også muliggøre en hjemgivelse, når det lykkedes at imødekomme de problemer hos forældrene, som var årsag til anbringelsen. Kommunernes støtte til forældre gives efter § 75 om støtteperson og § 76 om anden støtte.

Ifølge barnets lov § 75 skal forældremyndighedsindehavere¹ tilbydes en støtteperson i forbindelse med anbringelsen af et barn. Formålet med en støtteperson er, at forældrene støttes til at acceptere anbringelsen, at forældreskabet under anbringelsen forbedres og at styrke kontakten mellem barnet og forældre under anbringelsen.²

Hjælp og støtte til forældre efter barnets lov § 76, skal "så vidt muligt medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen". Støtten iværksættes med henblik på at hjælpe forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller i samvær med barnet under anbringelsen.³

FORMÅL OG ARBEJDSSPØRGSMÅL

Formål og arbejdsspørgsmål

Formålet med undersøgelsen er at belyse kommuners praksis med at bevilge støtte til forældre til anbragte børn efter barnets lov §§ 75-76. Det vil sige kommuners erfaringer med at bevilge støtteperson eller anden støtte til forældre til anbragte børn. Derudover ser vi også på, hvordan kommunen arbejder med forældrehandleplaner eller helhedsorienterede planer jf. barnets lov §§ 77-78.

¹ Når vi i omtaler § 75 og bestemmelsen om, at forældremyndighedsindehavere skal tilbydes en støtteperson henviser vi primært til 'forældre'. Det skal imidlertid bemærkes, at det alene er et krav til forældre med forældremyndigheden.

² VEJ nr. 9148 af 15/03/2024, vejledning om anbringelse, pkt. 275.

³ Barnets lov § 76.

Undersøgelsen belyser følgende overordnede arbejdsspørgsmål:

1. Hvordan gør kommuner brug af bestemmelsen § 75 i barnets lov? Herunder hvordan oplever de, at forældre tager imod tilbuddet om en støtteperson, og oplever de, at en støtteperson bidrager til samarbejdet mellem myndighedsafdelingen og forældre?
2. Hvilken type støtte bliver der typisk bevilget til forældre til anbragte børn jf. barnets lov § 76? Herunder hvad karakteriserer typisk de problemer, der var årsag til anbringelsen, og som støtten skal medvirke til at løse?
 - a) Hvilke hensyn vægter kommunerne i deres vurdering af behovet for støtte efter barnets lov § 76?
 - b) Er støtten rettet mod at hjælpe forældrene i at varetage omsorgen for barnet ved en eventuel hjemgivelse?
 - c) Er støtten rettet mod at hjælpe forældrene i at varetage omsorgen for barnet i samvær under anbringelsen?
3. Hvordan bruger kommunerne forældrehandleplaner/helhedsorienterede planer i deres arbejde med at støtte forældrene?
4. Har overgangen fra servicelovens § 54 til barnets lov §§ 75-78 medført ændrede procedurer i kommunernes forvaltning?
 - a) Har den nye lovgivning eksempelvis medført nye arbejdsgange, behov for oplæring, kurser eller lignende?
 - b) Har kommunens brug af § 76 ændret sig efter ikrafttrædelsen af barnets lov og eventuelt hvorfor?

METODE OG DATAGRUNDLAG

Interview

For at besvare arbejdsspørgsmålene har vi foretaget gruppeinterview med børne- og ungerådgivere i syv kommuner.

Følgende syv kommuner har deltaget i undersøgelsen:

- Aalborg Kommune
- Assens Kommune
- Billund Kommune
- Glostrup Kommune

- Københavns Kommune
- Rødovre Kommune
- Svendborg Kommune

Læs mere om metoden i bilag 1.

Afgrænsning

I undersøgelsen har vi foretaget interview med børne- og ungerådgivere, som håndterer bevilling af støtte til forældre til anbragte børn.

Interviewene afdækker syv forskellige kommuners perspektiver, som rådgiverne har på undersøgelsesspørgsmålene, og giver eksempler på den praksis, der udøves i de interviewede kommuner. Vi kan derfor ikke sige, at perspektiverne eller eksemplerne er repræsentative for alle børne- og ungerådgivere eller den generelle praksis i kommunerne.

Lovgrundlag

BARNETS LOV §§ 75-78

Hjælp til barnets forældre

Støtteperson

§ 75. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om at tilbyde forældremyndighedsindehaveren en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, jf. §§ 46 eller 47 i denne lov eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

Hjælp til barnets forældre

§ 76. Under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47 i denne lov eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om støtte til forældre efter § 32, stk. 1 eller § 75 i denne lov eller efter anden lovgivning. Støtten skal så vidt mulig medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen, med

henblik på at hjælpe forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller i samvær med barnet eller den unge under anbringelsen.

Forældrehandleplan

§ 77. Når kommunalbestyrelsen iværksætter støtte efter §§ 75 eller 76, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en særskilt plan for støtten til forældrene.

Stk. 2. I forbindelse med en indstilling om anbringelse uden samtykke efter § 47 af et barn eller en ung, der har søskende under 18 år i husstanden, og hvor anbringelsen er begrundet i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en forældrehandleplan efter stk. 1, uanset om forældrene har afvist at modtage støtten efter § 75 eller 76. *Stk. 3.* Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde, hvor det åbenlyst er unødvendigt, undlade at udarbejde en plan efter stk. 1. Kommunalbestyrelsen skal begrunde, hvorfor der ikke udarbejdes en plan for støtten til forældrene.

§ 78. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at kravet om en særskilt forældrehandleplan for støtte til forældrene, jf. § 77, kan fraviges, jf. § 110, når der er tale om forældre med komplekse og sammensatte problemer, hvor der kan eller skal udarbejdes flere planer for indsatserne for forældrene, og hvor der er et koordinationsbehov forbundet hermed. Forældrene skal give samtykke til, at den særskilt plan erstattes af en helhedsorienteret plan.

Klager over kommuners praksis

Når Ankestyrelsen modtager klagesager efter barnets lov §§ 75-78, så angår det typisk kommunens afgørelse efter barnets lov § 75 om støtteperson til forældremyndighedsindehaverne.

Forældrene kan have et ønske om en konkret støtteperson, men hvor kommunen har givet afslag herpå. Forældrene kan ligeledes være uenige i kommunens skønsmæssige vurdering af, hvor mange timer forældrene bevilges sammen med deres støtteperson.

Når der klages over afgørelser efter barnets lov § 76, kan sagerne omhandle eksempelvis psykologsamtaler eller krisehjælp til forældrene.

HOVEDRESULTATER

Kommunernes erfaringer med brug af støtteperson jf. barnets lov § 75

Variationer i, om, og i så fald hvornår, forældre tager imod en støtteperson

Kommunerne tilbyder forældremyndighedsindehaverne mulighed for at vælge en støtteperson og opfordrer i den forbindelse til, at forældre vælger en professionel støtteperson, som for eksempel har en socialfaglig eller pædagogisk baggrund.

Kommunerne har forskellige erfaringer med, hvornår forældre vælger at tage imod støtte. Nogle forældre accepterer, ifølge kommunerne, støtten tidligt i anbringelsesforløbet af deres barn/ung, mens andre først ønsker støtte senere, når de føler sig klar eller oplever en bedre relation til kommunen. Visse forældre fravælger dog helt at tage imod tilbuddet om støtteperson af forskellige årsager, herunder hvis der for eksempel har været et højt konfliktniveau i anbringelsessager, hvis forældre har tidligere negative erfaringer med kommunen, eller fordi forældre allerede har kontakt med mange andre indsatsområder. Desuden oplever de interviewede børne- og ungerådgivere, at der fra forældres side kan være en usikkerhed om støttepersonens funktion.

Kommuners erfaringer med brug af § 75 støttepersoner

Kommunerne oplever generelt, at støttepersoner kan bidrage positivt til samarbejdet mellem forældre og kommunen. Støttepersoner kan fungere som brobyggere, oversættere og støtte for forældre i kontakten med myndighederne. De hjælper forældrene med at forstå kommunens beslutninger, forberede sig til møder og håndtere processen omkring anbringelsen. Flere kommuner fremhæver, at støttepersoner også kan styrke forældrenes kompetencer. Der er dog også udfordringer, når samarbejdet med støttepersonen ikke fungerer positivt. Dette kan ske, hvis støttepersonen, som forælderen kan have valgt i sit netværk, bliver for følelsesmæssigt involveret, eller mangler viden om de sociale og juridiske aspekter af anbringelsen. Kommunerne vurderer generelt, at professionelle støttepersoner er bedst til at fremme forældrenes interesser og samarbejdet med kommunen end ved brug af støttepersoner fra forældres private netværk.

Barnets lov § 76 giver vid hjemmel for hjælp til forældre

Karakteristik af kommuners brug af barnets lov § 76 i forbindelse med en anbringelse

Børne- og ungerådgivere oplever forskelle i, hvilke tilbud kommuner giver. Nogle kommuner tilbyder kun støttepersoner,

mens andre har adgang til et bredere spektrum af indsatser, såsom støttet samvær, familiebehandling og økonomisk støtte til samværsrelaterede udgifter. Støtten afhænger også af forældrenes samarbejdsvilje og udviklingsmuligheder. Forældre, der afviser støtte i starten, kan ændre holdning over tid for eksempel, hvis der skabes tillidsfulde relationer mellem forældre og støtteperson, eller hvis der er en forventning om øget samvær med barnet.

Forhold der har indvirkning på, hvorvidt og hvornår forældre tilbydes støtte

Tidspunktet for iværksættelse af støtte varierer blandt kommunerne. Ofte tilbydes støtte op til en hjemgivelsesperiode eller før en afgørelse om hjemgivelse. Nogle kommuner vægter barnets alder i vurderingen af behovet for støtte, da yngre børn kan have større behov for, at forældrene modtager hjælp til eksempelvis misbrugsbehandling for at sikre deres trivsel under samvær.

Der er dog begrænsninger i støttetilbuddene. Forældre kan få afslag på psykologhjælp, hvis problemstillinger vurderes at ligge uden for barnets lovs rammer og ikke har en direkte betydning for barnet. Ligeledes kan kommuner afslå familiebehandling, hvis der ikke er udsigt til hjemgivelse og i stedet tilbyde støtte rettet mod samværet med barnet.

Kommuners brug af handleplaner efter barnets lov §§ 77-78

Kommuners erfaringer med forældrehandleplaner og helhedsorienterede planer

Kommunerne oplever, at handleplanen kan være et effektivt redskab i tilfælde, hvor der er etableret et godt og tillidsfuldt samarbejde mellem forældre og myndighed, og hvor forældre inddrages og selv kommer med input til, hvad der skal indgå i handleplanerne. Et par af kommunerne anvender princippet om 'åben dialog' som har til formål at inddrage forældre ved udarbejdelsen af handleplaner.

Manglende engagement, forståelse og samarbejde blandt forældre kan ifølge børne- og ungerådgivere vanskeliggøre processen for at udarbejde og arbejde med handleplaner. Derudover erfarer flere børne- og ungerådgivere, at det kan være udfordrende altid at formulere konkrete mål i handleplanerne, da flere mål kan være livslange.

Betydninger for forældresamarbejdet

Overgang til barnets lov og støtte til forældre med anbragte børn

Overgangen fra serviceloven til barnets lov har ikke ændret børne- og ungerådgivernes praksis for støtte til forældre til anbragte børn. Dog har barnets lovs fokus på barnets rettigheder, forældres ansvar og inddragelse skabt et nyt mindset blandt rådgiverne, der nu i højere grad vægter samarbejde med forældrene.

Virkemidler og muligheder som børne- og ungerådgivere oplever, de mangler i samarbejde med forældre

Mangel på tid, høj sagsbehandlerudskiftning og begrænsede støttetilbud gør det vanskeligt at opbygge tillid, som er afgørende for et godt samarbejde. Rådgiverne fremhæver, at adgang til målrettet støtte og uddannelse i kommunikationsstrategier kunne forbedre dialogen med forældre og styrke samarbejdet.

KAPITEL 2

Støttepersoner efter barnets lov § 75

I dette kapitel udfolder vi, hvordan kommuner gør brug af § 75 i barnets lov, herunder hvordan de oplever, at forældrene tager imod tilbuddet om en støtteperson, og om støttepersonen bidrager til samarbejdet mellem myndighedsafdelingen og forældrene.⁴

Forældremyndighedsindehaverne skal tilbydes en støtteperson i forbindelse med anbringelsen af et barn, jf. barnets lov § 75:

BARNETS LOV § 75

Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om at tilbyde forældremyndighedsindehaveren en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, jf. §§ 46 eller 47 i denne lov eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.

I vejledningen fremgår det, at formålet med støttepersoner til forældre til anbragte børn er:

FORMÅLET MED EN STØTTEPERSON JF. BARNETS LOV § 75

Formålet med en støtteperson er at medvirke til, at forældrene støttes til at acceptere anbringelsen, at forældreskabet under anbringelsen forbedres, og at kontakten mellem barnet og forældrene styrkes. Støttepersonen kan fortsætte i en kortere periode efter hjemgivelsen.

(...)

Støttepersonen skal give forældrene modspil, hjælpe med afklaring af spørgsmål i forhold til den måde det offentlige system fungerer på, med forberedelse og evaluering af møder og med at læse og forstå skriftligt materiale omkring anbringelsen.⁵

⁴ Ankestyrelsen har tidligere gennemført en undersøgelse af støtte til forældre efter servicelovens § 54: Ankestyrelsen (2021): *Støtte efter servicelovens § 54 til forældre, hvis barn er blevet anbragt*.

⁵ VEJ nr. 9148 af 15/03/2024, vejledning om anbringelse, pkt. 275

Ifølge de interviewede kommuner kan forældre, der vælger en § 75 støtte i forbindelse med deres barns anbringelse, selv beslutte, om de ønsker en professionel støtteperson, som kommunen eksempelvis hjælper med at finde, eller om de foretrækker en person fra deres private netværk til at varetage rollen som støtteperson. Forældres valg af støtteperson skal godkendes af kommunen, uagtet om det er en professionel støtteperson eller en støtteperson fra forældres private netværk.

Ifølge vejledningen til barnets lov er det ikke tanken, at personer fra forældres nære netværk skal have rollen som støtteperson.

KVALIFICEREDE STØTTEPERSONER

Det vil være hensigtsmæssigt, at kommunen udarbejder en liste over kvalificerede støttepersoner, som forældrene kan vælge ud fra. Det er således ikke tanken, at nære familiemedlemmer eller andre fra forældrenes nære personlige netværk vil blive udpeget som støtteperson.⁶

At være støtteperson efter barnets lov § 75 er ikke en beskyttet titel, der kræver en bestemt uddannelse.⁷ Professionelle og kvalificerede støttepersoner har typisk en socialfaglig eller pædagogisk baggrund.

Selv om det ikke er tanken, at forældre vælger en støtteperson fra deres eget private netværk, kan det ske ifølge børne- og ungerådgivere. Kommunen skal godkende forældres valg af støtteperson.

Variationer i hvornår forældre tager imod § 75 støtte

Alle kommuner udtrykker, at de tilbyder § 75 støtte til forældre ved anbringelse af et barn, og flere rådgivere nævner, at de tidligt i forløbet, fra de begynder at overveje et potentielt anbringelsesgrundlag, også tilbyder § 75 støtte.

Ifølge interviewkommunerne er det meget forskelligt, hvornår forældre ønsker at modtage støtte. Nogle forældre ønsker at tage imod støtten i begyndelsen af anbringelsen for at få støtte og vejledning om processen og blive grebet i en svær tid. Andre børne- og ungerådgivere fortæller, at forældre kan opleve,

⁶ VEJ nr. 9148 af 15/03/2024, vejledning om anbringelse, pkt. 276.

⁷ Se f.eks. Foreningen for professionelle støttepersoner, <https://psforeningen.dk>

at det er for overvældende at skulle forholde sig til en støtteperson i starten af anbringelsen, især hvis der er tale om en anbringelse uden samtykke. Disse forældre kan derfor have et ønske om en støtteperson senere i anbringelsesforløbet, for eksempel fordi forældrene først senere føler sig klar til at få støtte og/eller, at samarbejdet med kommunen bliver bedre undervejs. Alle interviewkommuner fortæller, at de løbende gør opmærksom på § 75 støtten til de forældre, som ikke i starten af et anbringelsesforløb, har taget imod støtten.

Forhold, der kan medvirke til, at forældre fravælger tilbuddet om en støtteperson

Børne- og ungerådgiverne oplever, at størstedelen af forældre til anbragte børn tager imod tilbuddet om en støtteperson, men ikke alle. Nogle forældre ser, ifølge rådgiverne, ikke et behov for en støtteperson og vurderer, at de selv kan håndtere de spørgsmål, der eventuelt gør sig gældende i forbindelse med anbringelsen.

For andre forældre kan deres afslag være forbundet med en afvisning af støtte, som kommer fra kommunen. Ifølge børne- og ungerådgiverne er der flere mulige karakteristika i de sager, hvor forældre takker nej til tilbuddet om en støtteperson efter barnets lov § 75.

Sager der er præget af et højt konfliktniveau

Om der er tale om en anbringelse med eller uden samtykke kan ifølge rådgiverne også have betydning for, hvorvidt forældre ønsker en § 75 støtteperson. Ved sager om anbringelser uden samtykke kan konfliktniveauet i relationen mellem forældre og myndighedspersonerne opleves højt, og forældre kan have mere modstand over for tilbuddet. Ifølge kommunerne er modstanden mod at samarbejde med kommunen og at acceptere tilbud om støtteperson typisk mindre i sager om anbringelse med samtykke.

Tidligere negative erfaringer med kommunen

Mange af børne- og ungerådgiverne har indtryk af, at forældres tidligere negative erfaringer med kommunale myndighedspersoner kan påvirke, hvor motiverede de er for at samarbejde i den aktuelle anbringelsessag. Tidligere negative erfaringer med kommunal myndighed kan medvirke til, at forældre ikke ønsker at tage imod kommunens tilbud om en støtteperson. Nogle af børne- og ungerådgiverne erfarer, at forældre, der selv har været anbragt som barn eller ung, kan have en modstand mod at samarbejde med kommunen, i forhold til anbringelsen af deres eget barn.

Forældre med kontakt til flere indsatsområder

Børne- og ungerådgivere påpeger, at nogle forældre i forvejen har kontaktpersoner i andre forvaltninger, som for eksempel

beskæftigelsessystemet eller gennem psykiatriske og somatiske behandlingsforløb. Mængden af personer, man skal forholde sig til, kan derfor opleves overvældende for nogle forældre, og de afslår af den grund tilbuddet om en § 75 støtteperson.

Usikkerhed om hvad det indebærer at have en støtteperson

Nogle af de kommunale børne- og ungerådgivere nævner, at de har indtryk af, at forældre, som fravælger tilbuddet om en § 75 støtteperson, kan mangle indblik i, hvad det indebærer at have en støtteperson. En fortæller det sådan:

"For jeg tror også de kan sige nej, fordi de simpelthen ikke ved, hvad det er. Hvad er konsekvenserne af at sige ja?"
(Børne- og ungerådgiver, Assens Kommune)

Der er således vigtigt, at rådgiverne vejleder forældrene om, hvad formålet er med en støtteperson. Nogle forældre har også indtryk af, at accept af en § 75 støtteperson fratager dem muligheden for anden støtte efter barnets lov § 76. Det er derfor ligeledes vigtigt, at forældre får fyldestgørende information om, at der ikke er noget principielt til hinder for, at de kan modtage støtte efter både §§ 75 og 76 i barnets lov.

For at vise solidaritet med barnet

Ifølge børne- og ungerådgiverne er der forældre, der afviser kommunens tilbud om støtte for på den måde at signalere over for deres barn, at det er mod deres vilje, at barnet er anbragt. For forældre kan accept af støtte opfattes som accept af anbringelsen, og modsat er afvisning af støtte en markering af modstand mod kommunens afgørelse om anbringelse.

KOMMUNERNES ERFARINGER MED BRUG AF § 75 STØTTEPERSONER

Børne- og ungerådgivere oplever støttepersoner som vigtige for deres samarbejde med forældre

Formålet med støttepersoner er at støtte forældre. Børne- og ungerådgivere oplever, at støttepersonen kan være positivt bidragende til og befordrende for samarbejdet mellem forældre og kommune.

Støttepersonen kan være en central brobygger og oversætter

Når der er et tillidsfuldt forhold mellem forældrene og støttepersonen, kan denne være en central brobygger i kontakten mellem forældre og kommune. Ifølge nogle af børne- og ungerådgiverne kan der i relationen mellem støtteperson og forældre skabes mulighed for at forældrene kan ventilere eventuelle frustrationer og modstand, og hvor støttepersoner tit formår at

forklare og uddybe kommunens afgørelse på en måde, der kan være afklarende og beroligende for forældre. At støttepersonen ikke er en myndighedsrepræsentant, er her væsentligt. En børne- og ungerådgiver beskriver det således:

"Det vigtige er, at de nogle gange kan oversætte fordi i og med, at de ikke er en myndighed, så får de lov på en anden måde. Det kan godt være, de sidder og siger det nøjagtigt, som jeg gør. De kan ovenikøbet sige det på samme måde, men forældrene kan bedre acceptere det fra dem, end de kan det fra mig, hvis det er noget, der går imod deres egne ønsker." (Børne- og ungerådgiver, Københavns Kommune)

Citatet viser, at støttepersonen i sådanne tilfælde kan være gavnlig i situationer, hvor forældrene for eksempel udviser modstand til kommunen. Støttepersonen fungerer således som en form for oversætter, der formidler myndighedsafdelingens sprog til forældrene. På samme måde kan støttepersonen fungere som forældrenes talerør i relation til kommunen.

Derudover peger flere af de interviewede rådgivere på, at forældre kan have gavn af en støttepersons deltagelse i møder med kommunen. Støttepersonen kan i sådanne situationer for eksempel være den, der hjælper forældrene til at huske, hvad forældrene har aftalt med myndighedsafdelingen på det forudgående møde eller bidrage med opfølgende spørgsmål.

Nogle rådgivere fortæller, at de ofte oplever, at forældre med en støtteperson – sammenlignet med forældre uden en støtteperson – også er klædt anderledes på til møder med myndighedsafdelingen, fordi de har drøftet det med støttepersonen forud for mødet.

Støttepersonen kan bidrage til at udvikle forældrenes forældrekompetence

Når der er en tillidsfuld relation mellem forældre og støtteperson, og når støttepersonen formår at bidrage som brobygger mellem forældre og kommune og i at "oversætte" kommunens beslutninger og begrundelser, kan det samlet set bidrage til at udvikle forældres forældrekompetencer. Støttepersonens position som brobygger kan hjælpe forældrene til at tage barnets perspektiv og sætte sig ind i barnets behov. En børne- og ungerådgiver siger det sådan:

"Vi oplever, at de forældre, der har en støtteperson, det er udviklende for deres forældreskab og deres samarbejdsevne ind i barnets anbringelse" (Børne- og ungerådgiver, Aalborg Kommune).

Støttepersoners bidrag kan være væsentligt for samarbejdsrelationen mellem forældre og kommune og for udviklingen af forældres forældrekompetencer. Flere børne- og ungerådgivere erfarer også, at støttepersoner kan bidrage positivt i forhold til at motivere forældre til at acceptere støtte om indsatser efter barnets lov § 76. Børne- og ungerådgivere giver derfor udtryk for, at de tit har fokus på samarbejdet med støttepersonerne.

Positivt når støttepersonen yder en ekstra indsats

Nogle børne- og ungerådgivere fortæller positivt om støttepersoner, som yder en ekstra indsats for forældrene. En beskriver det sådan:

"Nogle gange så er det, der gør, at mor eller far kan få ro på, at de [støttepersonen] overinvolverer sig lidt og tager med ned til den tandlæge. Gør de ting, som stikker lidt ud, men som faktisk gør, at hvis der er ro på forældrene, så kan der være ro på anbringelsen. Og det synes jeg er vigtigt at have for øje (...) nogle gange at gå lidt ekstra og gøre det, der ikke lige står firkantet, at man skal." (Børne- og ungerådgiver, Svendborg Kommune)

I sådan en situation er det ifølge børne- og ungerådgiveren positivt, at støttepersonen involverer sig i forældrenes hverdag, da det kan berolige forældre i en svær situation. Børne- og ungerådgiveren er samtidig opmærksom på, at denne form for ekstra indsats fra støttepersonen ikke er noget, hverken forældrene eller myndighedsafdelingen kan forvente af støttepersonerne. I interviewene fremkommer det dog, at børne- og ungerådgivere i nogle tilfælde ser det som mere hensigtsmæssigt, at støttepersonens opgaver udvides så meget som muligt, fremfor at bevilge støtte der omfattes af barnets lov § 76. Støttepersonen kender sagen og forældrene og har af den grund et godt udgangspunkt for at indgå i samarbejde med forældrene.

BEMÆRKNING

Ankestyrelsen bemærker hertil, at støttepersonens opgaver kan udvides så meget som det er muligt indenfor rammerne af § 75, jf. VEJ nr. 9148 af 15/03-2024, vejledning om anbringelse, pkt. 275.

Når samarbejdet med støttepersonen ikke fungerer positivt

Ifølge flere børne- og ungerådgivere fungerer støttepersonen ikke altid befordrende for samarbejdet mellem forældre og kommune eller for relationen mellem børn og forældre.

Flere af børne- og ungerådgiverne fortæller, at de oplever, at det fungerer negativt, hvis støttepersonen for eksempel opfører sig som part i sagen i stedet for at indtage rollen som brobygger og oversætter. Det fungerer heller ikke positivt, hvis støttepersonen er for følelsesmæssigt involveret i sagen, eller hvis støttepersonen ikke har den nødvendige indsigt i og viden om relevante juridiske og socialfaglige problemstillinger og -indsatser. Det fortæller børne- og ungerådgivere blandt andet i følgende interviewuddrag:

Rådgiver 1: *"Selvfølgelig er der forskel. Forældrene kan jo godt komme med nogle fra netværket, hvor vi ikke nødvendigvis har de samme ønsker om udvikling inden for forældrekompetencen for eksempel."*

Rådgiver 2: *"Og hvor støttepersonerne måske heller ikke helt har en forståelse af, hvad det vil sige at være anbragt og hvor de måske er gået i følelsesmæssig alliance med den her borger. Det kan godt være udfordrende."* (Aalborg Kommune)

Blandt børne- og ungerådgiverne er der forståelse for, at forældrene kan ønske en støtteperson fra deres eget netværk, som kan give emotionel støtte i den svære situation det er, at deres barn er anbragt. Børne- og ungerådgiverne oplever dog, at professionelle støttepersoner generelt set er bedst til at varetage forældrenes interesser og er mest befordrende for samarbejdet mellem forældre og kommune.

KAPITEL 3

Støtte til forældre efter barnets lov § 76

I dette kapitel ser vi på det juridiske grundlag for støttende indsatser til forældre, der har et barn anbragt. Det fremgår af § 76 i barnets lov, hvilken støtte kommunen skal tilbyde. Det gælder både, når barnet eller den unge er anbragt efter barnets lov, og hvis den unge er anbragt efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.⁸ Barnets lov § 76 gælder desuden, uanset om barnet eller den unge er anbragt med samtykke (barnets lov § 46) eller anbragt uden samtykke (barnets lov § 47).

BARNETS LOV § 76

Under barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47 i denne lov eller § 14 i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om støtte til forældre efter § 32, stk. 1, eller § 75 i denne lov eller efter anden lovgivning. Støtten skal så vidt mulig medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen, med henblik på at hjælpe forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuelt hjemgivelse eller i samvær med barnet eller den unge under anbringelsen.

Hjemmel for en bred vifte af støttemuligheder til forældre

Ud over støtteperson efter barnets lov § 75 giver barnets lov § 76 hjemmel for en række former for anden støtte til forældre til anbragte børn, specifikt støttende indsatser efter barnets lov § 32, men også mere generelt "efter anden lovgivning."⁹

⁸ De interviewede børne- og ungerådgivere har ikke udtalt sig om anbringelser efter § 14 om lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, og eventuelle særlige problemstillinger knyttet til denne type anbringelser behandles ikke i nærværende undersøgelse.

⁹ Barnets lov § 76.

BARNETS LOV § 32, STK. 1

Når det må anses at være af væsentlig betydning af hensyn til et barns eller ungs særlige behov for støtte, skal kommunen træffe afgørelse om en eller flere (...) støttende indsatser (...)

Støttende indsatser jf. barnets lov § 32 kan for eksempel være:

- Praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet (nr. 2)
- Udpegning af en fast kontaktperson for barnet eller den unge eller for hele familien (nr. 3)
- Familiebehandling eller behandling af barnet eller den unge (nr. 5)
- Anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling og praktisk pædagogisk støtte (nr. 8)

Barnets lov § 32, stk. 1, giver i kombination med barnets lov § 76 hjemmel for at træffe afgørelse om en række støttende indsatser, såsom praktisk, pædagogisk støtte i hjemmet, familiebehandling eller en fast kontaktperson som en del af forældre-støtten.

Afgørelser efter barnets lov § 32, stk. 1, træffes med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, jf. barnets lov § 32, stk. 2.

”ANDEN LOVGIVNING” JF. BARNETS LOV § 76

Kommunen skal ligeledes være opmærksom på, om der skal gives støtte efter anden lovgivning, f.eks. om alkohol- eller stofmisbrugsbehandling, en arbejdsmarkedsindsats eller andet, der kan medvirke til, at forældrene kan støttes i at spille en positiv rolle for barnet. Hjælp efter anden lovgivning kan også omfatte kompenserende eller støttende indsatser til forældre med nedsat funktions- evne, eksempelvis i form af personlig og praktisk hjælp, hjælpemidler eller boligindretning efter servicelovens bestemmelser. Vejledningen til barnets lov eksemplificerer, hvad støtte efter ”anden lovgivning” kan være. Her nævnes økonomisk støtte efter barnets lov § 35, støtte til alkoholbehandling, en arbejdsmarkedsindsats eller andet, ”der kan medvirke til, at forældrene kan støttes i at spille en positiv rolle for barnet.

(...)

Hjælp efter anden lovgivning kan også omfatte kompenserende eller støttende indsatser til forældre med nedsat funktionsevne, eksempelvis i form af personlig og praktisk hjælp, hjælpemidler eller boligindretning efter servicelovens bestemmelser.¹⁰

Vejledningens eksemplificering af, hvilken støtte i henhold til barnets lov § 76 "anden lovgivning" kan være, indikerer, hvor forskelligartede støttende indsatser der er hjemmel for. I vejledningen specificeres økonomisk støtte efter barnets lov § 35, støtte til alkoholbehandling og en arbejdsmarkedsindsats, men der gives også mulighed for andre uspecificerede indsatser, "der kan medvirke til, at forældrene kan støttes i at spille en positiv rolle for barnet." Det mulige handlingsrum og hjemmelsgrundlag udvides yderligere med formuleringen om, at hjælpen også kan omfatte forskellige former for handicapkom-penserende støtte til forældre med nedsat funktionsevne.

Lovgivningen giver dermed kommunerne vid mulighed for, med udgangspunkt i barnets lov § 76, at træffe afgørelser om mange forskellige typer støtte til forældre til anbragte børn og unge.

Formålet med barnets lov § 76 kan karakteriseres som vidt-rækkende og giver kommunerne et juridisk grundlag for at bevilge omfattende og forskelligartet støtte til forældre til anbragte børn og unge.

KOMMUNERS BRUG AF BARNETS LOV § 76

Den vide lovgivningsmæssige ramme afspejles ikke entydigt i interviewene, hvor børne- og ungerådgivere beskriver, hvilken støtte de i praksis bevilger forældre til anbragte børn og unge.

Det påpeges i interviewene, at kommunens størrelse, økonomi og det generelle udbud af og organisering af velfærdsydelser i kommunen kan have betydning for, hvilken støtte forældre til anbragte børn kan tilbydes.¹¹

¹⁰ VEJ nr. 9148 af 15/03/2024, vejledning om anbringelse, pkt. 279

¹¹ Børne- og ungerådgiveres erfaringer er her sammenfaldene med centrale pointer i Lausten, M. & A.G. Andreasen (2021): *Karakteristik af udsatte forældre, 2019*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Forskelle i kommuners muligheder for at bevilge støtte til forældre efter barnets lov § 76

Af interviewene bliver det tydeligt, at der er store variationer kommunerne i mellem, i forhold til hvilken støtte de har adgang til og kan tilbyde forældre, ud over tilbud om støtteperson jf. barnets lov § 75. Børne- og ungerådgivernes beskrivelser af kommunernes mulige praksisser spænder fra udsagn som:

"Vi har ikke haft mange reelle tilbud til forældre, andet end støttepersoner." (Børne- og ungerådgiver, Svendborg Kommune)

Til:

"Vi kan faktisk trække på hele viften af muligheder, men selvfølgelig er der nogle vi bruger mere end andre, fordi de er mere generelle." (Børne- og ungerådgiver, Aalborg Kommune)

En børne- og ungerådgiver fra en tredje kommune beskriver det således:

"Vi bruger næsten ikke § 76. Vi er en lille kommune, med få tilbud." (Børne- og ungerådgiver, Billund Kommune)

I denne kommune er det en støtteperson, jf. barnets lov § 75, der i første omgang bliver tilbudt forældrene. Derudover, fortæller Billund Kommune, har de mulighed for støttet samvær, og at forældrene kan få samtaler med en krisepsykolog i akutte eller særligt svære sager.

Andre kommuner udtrykker i interviewene, at de har praksis for at tilbyde en bredere vifte af de indsatser, der lovmæssigt er mulighed for.

Typer af støtte som kommuner bevilger i praksis

Interviewkommunerne beskriver bestemte typer af støtte, jf. barnets lov § 76, som de i praksis bevilger til forældre til anbragte børn. Den støtte, der nævnes, uafhængig af omfang og hyppighed, er følgende:

- Indsatser efter *barnets lov § 32, stk. 1*, er de støttende indsatser, der i interviewene beskrives som de mest anvendte, om end der er store forskelle i, hvor hyppigt de forskellige indsatser bliver bevilget. Indsatser, der omtales, er:
 - Familiebehandling
 - Familierådgivning/familiekonsulenter
 - Kontaktperson til familien
 - Psykolog/krisepsykolog

- *Barnets lov § 35* kan anvendes i forbindelse med økonomisk støtte til udgifter som led i effektivering af samvær mellem forældre og børn (typisk til transport og aktiviteter under samvær) eller i forbindelse med særlige anledninger i barnets liv.
- *Støttet samvær* nævnes af flere børne- og ungerådgivere som eksempel på støtte til forældre. Samværsstøtte vil juridisk ikke forstås som værende efter barnets lov § 76, men reguleres af barnets lov § 104, stk. 3, hvilket også er, hvad Ankestyrelsen ser i sager, hvor der er truffet afgørelse om støttet samvær.
- *Familiebehandling* er den støttende indsats, der er mest udbredt i de interviewede kommuners tilbud til forældre, men det er ikke specificeret, hvad familiebehandlingen består af. Familiebehandling dækker over forskellige typer indsatser. Overordnet set er formålet at øge forældres forældrekompetencer og at styrke en positiv relation mellem forældre og barn. Formålet med familiebehandling kan også være at støtte forældre i nogle praktiske gøremål. Hvad familiebehandling i praksis indebærer, kan derfor variere afhængig af, hvilke problemstillinger støtten skal afhjælpe og af udbyders tilgang¹².

Flere rådgivere nævner også, at samværskonsulenter til støttet samvær mellem barn og forældre også er hyppigt anvendt. Støtten er rettet mod barnet men inkluderer forældre.

Når forældre modtager misbrugsbehandling, sker det ifølge nogle af interviewkommunerne ikke med hjemmel i barnets lov § 76, men med udgangspunkt i serviceloven eller sundhedsloven.¹³

Forhold, der har indvirkning på, hvorvidt og hvornår forældrene tilbydes støtte

Fælles for kommunernes praksis er, at tilbud om støtte efter barnets lov § 76 sker på baggrund af en konkret og individuel vurdering af forældres problemstillinger, og at støtten bidrager til barnets trivsel og udvikling ved at øge forældrenes foræl-

¹² Ankestyrelsen har i december 2024 offentliggjort en [kortlægning af kommunernes brug af familiebehandling](#), som viser, hvad familiebehandling består af i landets kommuner, og hvordan kommunerne arbejder med at sikre, at familiebehandlingen matcher familiens behov.

¹³ Børne- og ungerådgivernes erfaringer med hvilken type støtte de i praksis bevilger, følger i hovedtræk samme mønster som Ankestyrelsens undersøgelse fra 2021 viser (Ankestyrelsen (2021): *Støtte efter servicelovens § 54 til forældre, hvis barn er blevet anbragt.*)

drekompetencer. Selv om kommunerne gennemgående anbringer med hjemgivelse som mål, nævner flere af rådgiverne, at fokus især er på den støtte, der bidrager til at støtte samværet mellem barn og forældre under anbringelsen.

Udover at der ifølge børne- og ungerådgivere er forskelle i, hvilke støttende indsatser kommunerne har at tilbyde forældre til anbragte børn, spiller også andre forhold ind såsom vurderingen af forældres udviklingsmuligheder. Derudover er de støttende indsatser betinget af, at forældrene accepterer at tage imod dem.

Vurderingen af forældres udviklingsmuligheder

Det er gennemgående for alle interview, at børne- og ungerådgiverne beskriver forældrenes situation som præget af komplekse problemstillinger. Støtten skal bidrage til at øge forældres forældrekompetence – på lang sigt i forhold til en mulig hjemgivelse af barnet, og på kort sigt, bidrage til at understøtte og kvalificere samværet mellem barn og forældre i anbringelsesperioden.

Forud for en afgørelse om anbringelse af et barn skal kommunen udarbejde en børnefaglig undersøgelse, jf. barnets lov § 20. De forhold, der kan begrunde, at forældrene kan have behov for støtte, bør derfor allerede være kortlagt i forbindelse med den børnefaglige undersøgelse.¹⁴ Nogle af børne- og ungerådgiverne fortæller, at der heri kan være faglige vurderinger af, hvorvidt det på undersøgelsestidspunktet vurderes muligt at udvikle forældrenes forældrekompetence. En decideret undersøgelse af forældrekompetence kan også indgå som bilag til den børnefaglige undersøgelse.

Vurderingen af forældrenes udviklingsmuligheder har betydning for, hvilken støtte kommunen vurderer, at det er relevant at tilbyde, og hvornår kommunen vurderer det som hensigtsmæssigt.

Støtte forudsætter samarbejde fra forældre

Børne- og ungerådgiverne erfarer, at der er store forskelle i, hvornår forældre ønsker at tage imod støtte i anbringelsesløbet.

¹⁴ VEJ nr. 9148 af 15/03/2024, vejledning om anbringelse, pkt. 279

Anbringelser kan strække sig over flere år, og forældres ønske om at tage imod støtte kan ændre sig over tid.¹⁵ Flere kommuner beskriver, at forældre særligt i starten af anbringelsesforløbet kan være afvisende over for at samarbejde med kommunen og modtage den støtte, de tilbydes. Børne- og ungerådgi-verne peger her på flere faktorer, de erfarer kan have indvirkning på forældres indstilling:

- *Forældres relation til og oplevelse af støttepersonen:* Støttepersonen kan motivere forældrene til at modtage anden støtte.
- *Relationen mellem forældre og børne- og ungerådgi-verne:* Oparbejdelse af tillidsfulde relationer kan være en forudsætning for, at forældre ønsker at tage imod støtte.
- *Hvis forældrene opfatter, at accept af støtte giver mulighed for mere samvær med barnet.*
- *Udsigt til hjemgivelse af barnet:* Hvis forældre har en opfattelse af, at accept af støtte øger muligheden for hjemgivelse af barnet.

Tidspunkt for iværksættelse af støtte i anbringelsesforløbet

Blandt interviewkommunerne er der variationer i, hvornår i anbringelsesforløbet de har praksis for at iværksætte støtte til forældrene. Nogle børne- og ungerådgi-verne fortæller, at det især er i hjemgivelsesperioden, eller når man forventer en snarlig afgørelse om hjemgivelse, at kommunen sætter ind med støttetiltag som familierådgivning, psykolog m.m.

HJEMGIVELSESPERIODE JF. BARNETS LOV § 100

En hjemgivelsesperiode kan vare op til 6 måneder, jf. barnets lov § 100, stk. 3. Ankestyrelsen slår fast i principafgørelse 96-13, at kommunen skal træffe afgørelse om hjemgivelsesperiode, uanset om barnet eller den unge er frivilligt eller tvangsmæssigt anbragt uden for hjemmet. Kommunen kan undlade at træffe afgørelse om hjemgivelsesperiode, hvis der foreligger særlige forhold.¹⁶

¹⁵ En analyse fra KL viser, at anbringelser, som blev afsluttet i 2022, varede i gennemsnit 4,6 år. I 2022 var den gennemsnitlige foreløbige anbringelsesvarighed for igangværende anbringelser 5,2 år (KL (2024). *Førstegangsanbragte og anbringelsesvarighed. Analysenotat*).

¹⁶ [Ankestyrelsens principafgørelse 96-13 om hjemgivelsesperiode - hjemgivelse - anbringelsesgrundlag](#). KEN nr. 9756 af 28/06/2013. www.retsinformation.dk

Enkelte rådgivere peger på, at det i nogle tilfælde ville være hensigtsmæssigt at tilbyde forældre støtte, jf. barnets lov 76, før der er truffet en afgørelse om hjemgivelse.

Desuden påpeger nogle rådgivere, at barnets alder også har betydning for, i hvilket omfang kommunen sætter ind med støttetiltag. En rådgiver fortæller nærmere:

"Det er måske nemmere at gå ind og sige 'vi har brug for misbrugsbehandling fordi far ikke skal dukke fuld op til samvær da hans femårige barn bliver skadet af det'. Den 16-årige kan vælge at sige 'det bliver ikke i dag far'. Og det er jo sådan lidt, 'hvorfor skal den 16-årige nøjes med et dårligt eller intet samvær frem for en forældre, der faktisk bliver hjulpet?'" (Børne- og ungerådgiver, Københavns Kommune)

Forældre får ikke altid bevilget den støtte, de ønsker

Alle de interviewede børne- og ungerådgivere giver udtryk for, at de sjældent oplever, at forældre får afslag på deres ønsker

om støtte efter barnets lov § 76.¹⁷ Børne- og ungeråd giverne fortæller dog, at der er undtagelser.

Forældre kan få afslag på ønsket om psykologbehandling

Der er forskellig praksis i kommunerne i forhold til at bevilge psykologbehandling med udgangspunkt i barnets lov § 76. En kommune giver udtryk for, at de bevilger psykologsamtaler, hvis det afhjælper forældrenes problemstillinger:

"Nogle gange har forældre behov for psykologsamtaler for at kunne tage imod støtte, for at kunne komme videre i deres udvikling af forældrekompetencer." (Børne- og ungeråd giver, Rødovre Kommune)

I vejledningen hedder det, at kommunen kan bevilge støtte efter anden lovgivning, "der kan medvirke til, at forældrene kan støttes i at spille en positiv rolle for barnet."¹⁸

STØTTE EFTER ANDEN LOVGIVNING

Kommunen skal ligeledes være opmærksom på, om der skal gives støtte efter anden lovgivning, f.eks. om alkoholbehandling, en arbejdsmarkedsindsats eller andet, der kan medvirke til, at forældrene kan støttes i at spille en positiv rolle for barnet. Hjælp efter anden lovgivning kan også omfatte kompenserende eller støttende indsats til forældre med nedsat funktionsevne, eksempelvis i form af personlig og praktisk hjælp, hjælpemidler eller boligindretning efter servicelovens bestemmelser.¹⁹

I visse kommuner er praksis, at de som udgangspunkt giver afslag på forældres ønske om psykologsamtaler, hvis problemstillingerne bunder i det, som en af børne- og ungeråd giverne karakteriserer som "forældres egne problematikker". Forældre får i sådanne tilfælde afslag på bevilling af psykologbehandling som støtte jf. barnets lov § 76, såfremt deres psykologiske problemer knytter sig til oplevelser i deres egen opvækst eller voksenlivet i øvrigt. I stedet opfordres forældre til at få en henvisning til psykologbehandling via egen læge, og at behandlingen tilgås i voksenregi i sundhedssektoren.

¹⁷ I en kommune fik forældre afslag på deres ønske om at den bevilligede ydelse skulle leveres af en ekstern leverandør. Kommunens praksis er, at forældre tilbydes ydelser leveret af interne leverandører, hvis disse er til rådighed. Afslaget var følgelig ikke knyttet til bevilling af den støttende indsats, men til hvem der skulle levere ydelsen.

¹⁸ VEJ nr. 9148 af 15/03/2024, vejledning om anbringelse, pkt. 279.

¹⁹ VEJ nr. 9148 af 15/03/2024, vejledning om anbringelse, pkt. 279.

Ingen udsigt til hjemgivelse som begrundelse for afslag på ønsket om familiebehandling

En kommune beskriver, at de har givet afslag på en families ønske om familiebehandling under anbringelsen med den begrundelse, at der ikke var nogen udsigt til hjemgivelse af barnet, og at det var "svært at give familiebehandling, når barnet ikke var der." I stedet fik familien støtte ind i samværet med barnet.

STØTTE ER IKKE BETINGET AF HJEMGIVELSE ELLER EJ

Uanset om der er mulighed for, at forældrene på sigt kan varetage omsorgen for barnet eller den unge, og barnet eller den unge dermed kan hjemgives til forældrene eller ej, spiller forældrene ofte en vigtig rolle for barnet eller den unge. Støtten kan derfor også iværksættes med henblik på at støtte forældrene i at have samvær med barnet eller den unge eller på anden måde bidrage til at sikre en positiv udvikling for barnet eller den unge.²⁰

Børne- og ungerådgivere erfarer også, at det kan være svært at motivere forældre til at modtage støtte, hvis det er fastlagt, at barnet ikke kommer til at blive hjemgivet.

²⁰ VEJ nr. 9148 af 15/03/2024, vejledning om anbringelse, pkt. 279

KAPITEL 4

Handleplaner efter barnets lov §§ 77-78

I nærværende kapitel belyser vi, hvordan de interviewede børne- og ungerådgivere udarbejder og gør brug af forældrehandleplaner og helhedsorienterede planer efter barnets lov §§ 77 og 78.

KRAV OM FORÆLDREHANDLEPLAN

Når kommunen iværksætter støtte til forældre efter barnets lov §§ 75 eller 76, skal kommunen udarbejde en plan for støtten, jf. barnets lov § 77.

FORÆLDREHANDLEPLAN JF. BARNETS LOV § 77

Når kommunalbestyrelsen iværksætter støtte efter §§ 75 eller 76, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en særskilt plan for støtten til forældre.

Stk. 2. I forbindelse med en indstilling om anbringelse uden samtykke efter § 47 af et barn eller en ung, der har søskende under 18 år i husstanden, og hvor anbringelsen er begrundet i omsorgssvigt eller andre alvorlige sociale forhold hos forældrene, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en forældrehandleplan efter stk. 1, uanset om forældrene har afvist at modtage støtten efter §§ 75 eller 76.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde, hvor det er åbenlyst unødvendigt, undlade at udarbejde en plan efter stk. 1. Kommunalbestyrelsen skal begrunde, hvorfor der ikke udarbejdes en plan for støtten til forældre.

I Social- og Boligstyrelsens anbefalinger om samarbejde og støtte til forældre med børn i anbringelse, understreges, at forældrehandleplanen så vidt muligt skal udarbejdes sammen med forældrene. Formålet med planen er at understøtte, at støtten er situationsspecifik og handlingsanvisende i relation til de konkrete forældres situation.

FORÆLDREHANDLEPLANEN KAN UNDERSTØTTE DEN TILPASSEDE STØTTE

”Børne- og ungerådgiveren skal sammen med forældrene lave en plan for den støtte, der sættes i værk (jf. barnets lov, § 77-78). En forældrehandleplan kan understøtte, at støtten er og fortsat vil være situationsspecifikt og handlingsanvisende. Ved at tilrettelægge støtten efter forældrenes konkrete og individuelle behov og gøre den handlingsorienteret, vil forældrene opleve, at støtten er relevant, og at de får målrettet hjælp og dermed kan opnå deres mål i forældrehandleplanen. Det vil styrke deres motivation for at modtage støtten.”

Social- og Boligstyrelsen (2024): *Anbefalinger om samarbejd og støtte til forældre med børn i anbringelse.*

En forældrehandleplan kan erstattes af en helhedsorienteret plan, når der er tale om forældre med komplekse og sammensatte problemer, og hvor der er behov for koordination af indsatserne for forældrene.

BARNETS LOV § 78: HELHEDSORIENTERET PLAN

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at kravet om en særskilt forældrehandleplan for støtte til forældrene, jf. § 77, kan fraviges, og at forældrene i stedet tilbydes en helhedsorienteret plan for en forælder eller begge forældre, jf. § 110, når der er tale om forældre med komplekse og sammensatte problemer, hvor der kan eller skal udarbejdes flere planer for indsatserne for forældrene, og hvor der er et koordinationsbehov forbundet hermed. Forældrene skal give samtykke til, at den særskilte plan erstattes af en helhedsorienteret plan.

Forældrene skal give samtykke til, at den særskilte plan erstattes af en helhedsorienteret plan.

KOMMUNERS ERFARINGER MED FORÆLDREHANDLEPLANER OG HELHEDSORIENTEREDE PLANER

Varierende erfaringer med handleplanens betydning i praksis

Det varierer, hvorvidt børne- og ungerådgiverne oplever forældrehandleplanen som et relevant og nyttigt redskab.

Forældrehandleplanen skal som udgangspunkt laves sammen med forældrene, men det kan variere om forældrene ønsker at indgå i at udarbejde forældrehandleplanen. Hvorvidt børne- og ungerådgiverne oplever forældrehandleplanen som et nyttigt arbejdsredskab, hænger derfor sammen med, hvor bidragende forældrene er i udarbejdelsen af handleplanens mål og beskrevne virkemidler.

Når forældrene aktivt bidrager i udarbejdelsen af mål og virkemidler, kan forældrehandleplanen blive et godt redskab i samarbejdet mellem forældre og børne- og ungerådgivere. En rådgiver beskriver for eksempel:

"Forældrehandleplanen er nærmest en kontrakt for samarbejdet, og den kan justeres hele tiden. Den er hele tiden i proces" (Børne- og ungerådgiver, Aalborg Kommune)

Børne- og ungerådgivere har også blik for, hvorfor det kan være svært for forældrene at deltage i udarbejdelsen af forældrehandleplaner. En siger det sådan:

"Jeg tror, at det kan blive ubehageligt for nogle af de forældre, som er meget benægtende over for, at deres barn skal anbringes. De har ikke lyst til at læse ting om, hvad de burde gøre og kan lære, for det minder dem om, at de fejler." (Børne- og ungerådgiver, Københavns Kommune)

Nogle børne- og ungerådgivere oplever, at det kan være svært for forældrene at se intentionen med en forældrehandleplan, og hvorfor de skal være med til at udarbejde en sådan. I sådanne tilfælde sætter flere af børne- og ungerådgiverne spørgsmålstegn ved handleplanernes funktion, og hvem forældrehandleplanen er til gavn for, hvis forældre ikke ønsker at få udarbejdet en sådan.

Inddragelse af forældre i udarbejdelsen af forældrehandleplaner

Forældrehandleplanen skal så vidt muligt udarbejdes i samarbejde med forældrene. Der er forskellige praksisser blandt de interviewede børne- og ungerådgiverne for, hvordan det sker. Nogle fortæller, at børne- og ungerådgivere og forældre mødes for at drøfte indholdet af en forældrehandleplan, og at det herefter er rådgiverens ansvar at udarbejde et udkast og sende det i partshøring hos forældrene. I andre tilfælde deltager forældre sammen med en eventuel støtteperson og med rådgivere i udarbejdelsen af forældrehandleplanen.

Kommunen skal udarbejde en forældrehandleplan, når der ydes støtte efter barnets lov §§ 75-76. Under særlige forhold kan kommunen undlade at udarbejde en forældrehandleplan eller en helhedsorienteret plan.

TILFÆLDE HVOR KOMMUNER KAN UNDLADE AT UDARBEJDE EN FORÆLDRE- ELLER HELHEDSORIENTET PLAN

Efter § 77, stk. 3, i barnets lov, kan kommunen undlade at udarbejde en forældrehandleplan, hvis det er åbenlyst unødigt. Her skal åbenlyst unødigt forstås således, at der skal være en tydelig og stærk grund til, at der ikke vil opnås en positiv effekt ved at udarbejde en forældrehandleplan.

Som eksempel på situationer, hvor det er åbenlyst unødigt at udarbejde en plan, er situationer, hvor forældrene er ude af stand til at modtage hjælp, og forældrehandleplanen eller den helhedsorienterede plan jf. barnets lov § 78 derfor ikke vil have en effekt. Det kan f.eks. skyldes alvorlige sociale problemer, som svære alkohol- eller misbrugsproblemer. Det samme er tilfældet, hvis det ikke er muligt at få kontakt til forældrene. Er denne tilstand midlertidig, kan der efterfølgende udarbejdes en forældrehandleplan efter § 77, stk. 1.²¹

Forældres manglende lyst til at samarbejde om forældrehandleplaner eller forældres manglende forståelse af formålet med handleplanerne fratager ikke kommunen forpligtelsen til at udarbejde forældrehandleplaner, såfremt forældrene modtager støtte efter barnets lov §§ 75-76.

Forskellige tilgange i forhold til konkretisering af mål i forældrehandleplaner

Forældrehandleplanen skal indeholde mål for den støtte, der sættes i værk, og den skal konkret beskrive, hvilken forandring der skal kunne ses hos forældrene.²²

I interview med børne- og ungerådgivere udtrykker de, at der er variationer i, hvordan rådgivere, og forældre arbejder med konkretiseringen af forældrehandleplanens mål. En børne- og ungerådgiver siger følgende om sin tilgang til udformningen af forældrehandleplanens mål:

²¹ VEJ nr. 9148 af 15/03/2024, vejledning om anbringelse, pkt. 285.

²² Kapitel 5 i "Håndbog i barnets lov".

FASTSÆTTELSE AF MÅL

"Forældrehandleplanen skal indeholde mål for den støtte, der sættes i værk, med henblik på at støtte forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller støtte dem i samvær under anbringelsen. Et mål skal konkret beskrive, hvad det er for en forandring, der skal kunne ses hos forældrene."

Kilde: Social- og Boligstyrelsen (2023) *"Håndbog om barnets lov"*, s. 78)

"Selvfølgelig må det godt være målbart, men for mig må det godt være lidt overordnet, så der også er noget luft ind i selv at kunne arbejde med elastikken. Og der er det også meget forskelligt blandt socialrådgivere. Jeg er mere 'fluffy' i min måde at arbejde på, og så er der andre, der gør noget anderledes." (Børne- og ungerådgiver, Svendborg Kommune)

Rådgiveren lægger dermed vægt på, at nogle mål i forældrehandleplaner gerne må være mere overordnede, mens andre mål fortsat er konkrete og målbare.

Også andre børne- og ungerådgivere beskriver en praksis, hvor målene i forældreplanerne er langsigtede og overordnede, og hvor samarbejdet med forældre ikke nødvendigvis har de udarbejdede forældrehandleplaner som omdrejningspunkt. Det illustreres af følgende citat:

"Vi [rådgiverne] arbejder tæt sammen også med forældrene. Vi sidder ikke så meget og forholder os til at nå målene, for mange af dem er jo livslange. Det er livslange processer, så vi følger mere med i, hvordan det går." (Børne- og ungerådgiver, Glostrup Kommune)

Flere kommuner beskriver, hvordan forældrehandleplanen kan være et godt redskab for forældre og rådgivere, når en række forudsætninger er opfyldte:

- at der er tillid mellem forældre og rådgivere
- at forældre ønsker at samarbejde med kommunen
- at forældre oplever sig inddraget i arbejdet med forældrehandleplanen
- at målene er konkrete og ikke for overordnede.

Når alt dette er på plads, kan forældrehandleplanen opleves som følgende:

"Det er et godt redskab fordi den hele tiden stiller skarpt på, at vi skal have dialog. Vi skal være i dialog. Og når forældrene lykkes med nogle af de små ting, så bliver de jo også rigtig stolte 'det kunne jeg klare' og det er jo sådan nogle ting, der også er med til at løfte forældrene." (Børne- og ungerådgiver, Aalborg Kommune)

Også andre børne- og ungerådgivere beskriver handleplanen som et godt redskab i de tilfælde, hvor forældrene har været med til at formulere målbare mål, hvilket bidrager til, at forældre kan udvikle sig og få en succesoplevelse.

Tværfagligt og tværsektorielt samarbejde – men ikke nødvendigvis helhedsorienterede planer

ÅBEN DIALOG

Åben Dialog er en netværksorienteret, helhedsorienteret tilgang, der inddrager relevante fagprofessionelle og private netværk i forhold til borgerens situation. Inddragelse af netværkene sker på baggrund af borgerens ønske. Som noget af det grundlæggende i Åben Dialog, vægter alle udsagn lige, og den professionelle rolle er ikke at søge løsninger, men at give et fagligt perspektiv som kan supplere borgerens eget og resten af netværkets perspektiver.

Kilde: Social- og Boligstyrelsen, www.sbst.dk

Nogle børne- og ungerådgivere fortæller, at de har gode erfaringer med at have et tværfagligt og tværsektorielt samarbejde i arbejdet med forældrehandleplaner. En måde at håndtere det på er ved netværksmøder med fagprofessionelle fra forskellige sektorer, der er involveret i familiens situation.

Enkelte af kommunerne, der indgår i undersøgelsen, udtrykker, at de følger principperne for "Åben dialog" i deres forvaltningspraksis og kontakt med borgere. Principperne i "Åben dialog" skal bidrage til og understøtte, at kommunen har en helhedsorienteret og derved tværfaglig og tværsektoriel tilgang til borgere, og at borgeren er i centrum for de aktiviteter og planer, der igangsættes.

Det tværfaglige arbejde fylder ikke lige meget i alle de syv kommuner, der indgår i undersøgelsen. En børne- og ungerådgiver siger:

"Egentlig så tror jeg, at vi er for dårlige til at arbejde tværfagligt. Det tænker jeg, vi generelt er i kommunerne, ikke kun i vores kommune." (Børne- og ungerådgiver, Svendborg Kommune)

Et tværfagligt og tværsektorielt samarbejde kan opleves som en forudsætning for en helhedsorienteret tilgang til forældres komplekse livssituationer, men betyder ikke, at forældrehandleplanen erstattes af en helhedsorienteret plan. I interviewene omtales ikke erfaringer med helhedsorienterede planer.

REVISION OG OPFØLGNING AF FORÆLDREHANDLEPLANER

Alle de interviewede rådgivere fortæller, at de løbende følger op på de udarbejdede forældrehandleplaner, men der er variationer i, hvor ofte og i hvilket omfang kommunerne laver opfølgning. Fælles for de interviewede børne- og ungerådgivere er deres fremhævelse af, at behovet for opfølgning og revision er individuelt og betinget af planens indhold.

En plan, der har konkrete mål med en kort tidshorisont, kræver en hurtigere revision og opfølgning end en plan, hvor målene er mere overordnede, generelle og langsigtede. For nogle børne- og ungerådgivere ses forældrehandleplanen nærmest som en kontrakt for samarbejdet med forældrene, og den kontrakt kan fortløbende revideres. Børne- og ungerådgivere beskriver her, at det kan give forældre større medansvar, en oplevelse af inddragelse og i bedste fald en følelse af 'empowerment'.

§

**REVISION AF FORÆLDREHANDLEPLAN - BARNETS
LOV § 79**

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde at revidere en udarbejdet plan for støtten til forældre efter §§ 77 eller 78, når der er behov for det, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal, senest 3 måneder efter at barnet eller den unge har fået ophold uden for hjemmet, tilbyde en revision af forældrehandleplanen eller af relevante dele af den helhedsorienterede plan.

Stk. 3. Har kommunalbestyrelsen foretaget en revision efter stk. 1 eller 2, skal kommunalbestyrelsen herefter med højst 12 måneders mellemrum foretage en vurdering af, om der er behov for at tilbyde en revision af planen eller af relevante dele af den helhedsorienterede plan.

KAPITEL 5

Støttens betydning for samarbejdet mellem kommuner og forældre

I interviewene er børne- og ungerådgivere adspurgt, om overgangen fra servicelov til barnets lov har medført ændringer i deres tilgang til og praksis vedrørende at tilbyde støtte til forældre til anbragte børn. Tilsvarende blev de givet muligheden for at reflektere over, hvorvidt der er virkemidler eller redskaber, de savner, i arbejdet med at støtte forældre til anbragte børn. Disse to spørgsmål er temaer i dette kapitel.

Overgang til barnets lov og støtte til forældre med anbragte børn

Barnets lov bidrager til holdningsændring

Overgangen fra serviceloven til barnets lov indebærer ingen ændringer i det retslige grundlag for støtte til forældre til anbragte børn. Overgangen fra serviceloven til barnets lov har, ifølge de interviewede børne- og ungerådgivere, ikke medført ændringer i deres praksis i forhold til at tilbyde eller bevilge støtte til forældre til anbragte børn. *"Barnets lov er gammel vin på nye flasker"*, som en børne- og ungerådgiver formulerer det (Aalborg Kommune), med henvisning til, at når det gælder lovteksten i barnets lov om støtte til forældre til anbragte børn, så er den identisk med lovteksten i serviceloven.

Fokus i barnets lov på barnets rettigheder, børnesyn og understregningen af forældres ansvar for deres børn, har dog ifølge flere børne- og ungerådgivere indvirkning på, hvordan de møder forældre, selv om deres bevillingspraksis ikke er ændret. *"Lovteksten i forhold til forældre er den samme, men i vejledningen er det inddragelse, inddragelse, inddragelse"*, fortæller en børne- og ungerådgiver (Aalborg Kommune).

Fokus i barnets lov på inddragelse, forstået som deltagelse af børn og forældre i hele processen, kan opleves som nyt for mange og på den måde, har barnets lov bidraget til *"et ændret mindset"*, som en børne- og ungerådgiver formulerer det (Svendborg Kommune). For andre er barnets lovs vægtning af inddragelse sammenfaldende med øvrige principper for kommunens tilgang til samarbejde med borgere, såsom 'Åben dialog'.

"Det er positivt, at det fælles udgangspunkt med barnets lov er barnet. Det er et stort signal at sende familier", siger en anden børne- og ungerådgiver (Assens Kommune). Andre børne- og

ungerådgivere omtaler barnets lovs vægtning af sproget, der anvendes i planer og afgørelser som betydningsfuldt, ikke blot for barnet, men også for forældre. En børne- og ungeråd giver siger:

"Når afgørelsen er skrevet til barnet, så kan det forhåbentlig også hjælpe forældre til at få forståelse for, hvorfor afgørelserne er som de er. Det kan gøre det nemmere for forældre, at sætte sig ind i og mentalisere over barnets situation."
(Børne- og ungeråd giver, Billund Kommune).

Forældres forståelse af barnets situation og begrundelser for afgørelser kan være befordrende for deres motivation for at samarbejde med kommunen.

Forældres motivation for samarbejde kan påvirkes af barnets ret til at sætte samværet på pause

Efter barnets lov er det nu muligt for barnet selv at ønske, at samværet med forældre eller netværk suspenderes. Samværet kan suspenderes i en periode på op til 8 uger jf. barnets lov § 103, stk. 2. Det kan, ifølge en børne- og ungeråd giver, betyde, at forældre kan frygte at gøre noget, der får barnet til at ønske at sætte samværet på pause. Denne frygt kan ifølge rådgiveren betyde, at forældre kan opleve sig mere pressede til at samarbejde med kommunen og til at tage imod støtte.

Virkemidler og muligheder børne- og ungeråd givere oplever, de mangler i samarbejde med forældre

Børne- og ungeråd givere er adspurgt, om de oplever, at der er redskaber eller muligheder, de mangler i samarbejdet med forældre til anbragte børn. Her omhandler deres svar først og fremmest kommunens ressourcer og organisering af arbejdet og i mindre grad de juridiske rammer, som barnets lov sætter.

Tilgang til en bred vifte af støtte

Det varierer, hvilke muligheder kommunerne har for at tilbyde støtte til forældre, og hvilken praksis der er for at benytte de muligheder i den enkelte kommune. Hvorvidt tilbud om støtte virker fremmende for forældres samarbejde med kommunen under anbringelse, varierer også ifølge børne- og ungeråd givere.

Det gennemgående indtryk er, at børne- og ungeråd givere understreger, at det idéelle er, at man har en bred vifte af støtte til forældre til anbragte børn. Ud over de støttende indsatser, der omtales i barnets lov § 32 i kombination med barnets lov § 76, beskrives også ønsket om at kunne tilbyde andre typer støtte. Et eksempel på dette er tilbud om familie- eller forældreskoler, hvor flere forældre i fællesskab kunne lære

og få indsigt i, hvilke krav og forventninger der er til forældrerollen, og hvad der typisk kræves, for, at barnet hjemgives.

Tid til at opbygge tillidsfulde relationer

Børne- og ungerådgiverne erfarer, at det kan tage tid at opnå tillid fra forældre i anbringelsessager. Forældres indstilling til at samarbejde med kommunen om anbringelsesforløbet kan for mange ændres over tid i takt med, at de får bearbejdet de følelsesmæssige reaktioner, vrede og sorg, som anbringelsen af deres barn kan medføre. Tid er essentielt, men er også noget, som børne- og ungerådgivere oplever, at de mangler. De ønsker mere tid til sagsbehandling, mere tid til relationsarbejde og samarbejde med forældre. Nogle peger også på, at det ville være hensigtsmæssigt for samarbejdsrelationen med forældre, at de som børne- og ungerådgivere havde tid til og opgavemæssig mulighed for at være direkte involveret i for eksempel familiebehandling. Andre peger på betydningen af det modsatte, og at det kan være nemmere for forældre at modtage støtte, når disse leveres af eksterne leverandører og ikke af kommunens egne ansatte i eksempelvis Familiehuset.

Samarbejde kræver tillid, tillid kræver tid, og tid opleves som en mangelvare for mange af børne- og ungerådgiverne. Mulighederne for at opbygge gode samarbejdsrelationer med forældrene udfordres også af, at der typisk er stor udskiftning blandt børne- og ungerådgiverne. Mange forældre har derfor erfaret hyppige skift af sagsbehandlere, hvilket kan besværliggøre bestræbelserne på at skabe tillidsfulde samarbejdsrelationer mellem forældre og kommune.

Kundskab om kognitive vanskeligheder og kommunikation

Nogle børne- og ungerådgivere oplever, at kommunikationen og samarbejdet yderligere kan kompliceres, når forældre har udtalte kognitive vanskeligheder og psykiske eller psykiatriske udfordringer. Flere efterspørger derfor bedre viden om og uddannelse i interaktions- og kommunikationsstrategier i relation til forældre, hvor denne type udfordringer gør sig gældende.

BILAG 1

Metode

I dette kapitel beskrives undersøgelsens metode.

Formål og afgrænsning

Formålet med undersøgelsen er at belyse kommuners praksis med at bevilge støtte til forældre til anbragte børn efter barnets lov §§ 75 til 76, det vil sige kommuners erfaringer med at bevilge støtteperson eller anden støtte til forældre til anbragte børn, og hvordan kommunen arbejder med forældrehandleplaner eller helhedsorienterede planer jf. barnets lov § 77-78.

Undersøgelsen omfatter ikke forældres egne erfaringer med at modtage eller efterspørge støtte fra det offentlige i forbindelse en anbringelse af deres børn og unge.

Undersøgelsen er bestilt af Social- og Boligministeriet.

Interview med udvalgte kommuner

Undersøgelsens arbejdsspørgsmål er besvaret på baggrund af semistrukturerede kvalitative interview med børne- og ungerådgivere, der alle har erfaringer med at arbejde med anbringelser af børn og støtte til forældre til anbragte børn og unge. I undersøgelsen indgår syv udvalgte kommuner med deltagelse af 2-3 børne- og ungerådgivere fra hver kommune.

Interviewene blev udført i oktober 2024. Et af interviewene blev gennemført online, mens de resterende blev gennemført ved fysisk tilstedeværelse i et lokale stillet til rådighed af kommunen. Interviewene varede 90 minutter (med undtagelse af online-interviewet, der blev afsluttet efter 80 minutter).

Kriterier for valg af kommuner

I udvælgelsen af kommuner, der blev inviteret til at deltage, har vi vægtet diversitet i kommunestørrelse, geografisk placering og andel anbragte børn og unge i forhold til alle 0-17-årige i kommunen.

Følgende syv kommuner har deltaget i undersøgelsen:

- Aalborg Kommune
- Assens Kommune
- Billund Kommune
- Glostrup Kommune
- Københavns Kommune
- Rødovre Kommune
- Svendborg Kommune

På landsplan er 1 pct. af alle 0-17-årige anbragt uden for hjemmet.²³ I de deltagende kommuner er mellem 0.5 -1.6 pct. af kommunens 0-17-årige anbragt uden for hjemmet.²⁴

Temaer for interview

Vi har udarbejdet en semistruktureret interviewguide med udgangspunkt i arbejdsspørgsmålene, som blandt andet har fokus på rådgivernes erfaringer med:

- Forældres brug af støtteperson efter barnets lov § 75 og betydningen dette kan have for samarbejdet med kommunen
- At bevillige støtte efter barnets lov § 76
- At udarbejde forældrehandleplaner/helhedsorienterede planer i samarbejde med forældre, jf. barnets lov § 77-78
- Hvorvidt barnets lov har medført ændringer i arbejdet med at støtte forældre til anbragte børn.

Databehandling og høring

Alle interview er optaget på diktafon og efterfølgende transkriberet. Interviewene er efterfølgende analyseret tematisk med udgangspunkt i temaerne i interviewguiden. Formålet med den kvalitative analyse er at identificere mønstre og særlige opmærksomhedspunkter i informanternes fortællinger i de enkelte interview og på tværs af interviewene.

Alle interviewpersoner har haft egne citater og udsagn i høring, hvor de har haft mulighed for at komme med rettelser til egne citater og udsagn.

²³ VIVE, [Anbragte børn i Danmark - vive.dk](https://www.vive.dk)

²⁴ Social-, Bolig- og Ældreministeriet i svar til Folketingets Socialudvalg 27.2.23 (ministeriets egne beregninger baseret på tal fra Danmarks Statistik).